

Kuva: Kaisa Uusi-Kraapo

Hukkakaura on vaikeasti torjuttava yksivuotinen heinämäinen rikkakasvi, joka tuottaa nopeasti paljon siemeniä. Ilman havainnointia ja torjuntaa hukkakauratilanne karkaa nopeasti hallinnasta. Siemen säilyy maassa pitkään itämiskelpoisena. Siementuotannossa uhkana on myös hukkakauran leviäminen eläinten, työkonoiden ja tulvien mukana siemenviljelyksille.

Valtakunnallisesti hukkakauran saastuttamien lohkojen määrä on kasvanut viime vuosikymmeninä huolestuttavasti. Hukkakauraan suhtaudutaan vakavasti: Laki hukkakauran torjunnasta 185/2002, jonka perusteella on mm. maaseutuviranomaisen ylläpitää hukkakaurarekisteriä saastuneista lohkoista. Siementuotannossa 'hukkakaurasäntöihin' on tullut muutoksia vuonna 2021 (asetus 276/2021).

Hukkakauran tunnistaminen ja tiedonhaku

Nimensä mukaisesti kasvi muistuttaa kauraa, mutta on usein kookkaampi ja kasvutavaltaan hentorakenteisempi. Röyhy on laaja ja siinä on paljon siemeniä.

Ruokaviraston verkkosivuilla on hyvin materiaaleja tunnistukseen ja tietoa hukkakaurasta osoitteessa ruokavirasto.fi/yritykset/kasviala/Siemenet/kylvosiementuotanto2/hukkakaura-siementuotannossa/

Hakusanalla 'Hukkakaura siementuotannossa' löytää ajantasaisen tiedon, vaikka [linkki](#) muuttuisi.

Siementuotanto, jos tilalla on hukkakauraa

Siemenviljelytilalla hukkakauran saastuttamasta lohkoista käytetään nimitystä tarkkailulohko. Kunnan hukkakaurarekisterissä seurataan vain peruslohkoja. Siementuotannossa tarkkailulohko voi olla myös kasvulohko.

Taulukossa esitetty tarkkailulohkojen määrän vaikutus tilan siementuotantoon.

Yksi hukkakauran tarkkailulohko	Tarkkailulohkoja 2–4 kpl	Yli 4 tarkkailulohkoa
Siementuotanto sallittu kaikilla kasvilajeilla	Kauran siementuotanto kielletty. Muilla kasvilajeilla mahdollista.	Vain perunan siementuotanto mahdollista

Tarkkailulohkoja tulee, kun tilalta löytyy hukkakauraa tai hankitaan lisämaata, joka on kunnan hukkakaurarekisterissä. Ruokaviraston siemenyksiköltä voi anoa poikkeuslupaa, että tilan siementuotanto voi jatkua entisellään. Perustelluista syistä se on mahdollista, kunhan tuotannosta ei aiheudu hukkakauran leviämisen riskiä.

Tarkkailulohkoa koskevat seuraavat määräykset

Kasvulohko säilyy Ruokaviraston tarkkailussa, kunnes se on todettu hukkakaurattomaksi kahtena peräkkäisenä vuotena.

- Tarkkailulohkolla ei saa viljellä kauraa tai tilalla siemenviljelyssä olevaa lajiketta.
- Tarkkailulohkon kokoa tai muotoa ei saa muuttaa.
- Tarkkailulohkolla on noudatettava torjuntaohjetta tai -suunnitelmaa. Kunnan maaseutuviranomainen tekee tai teettää suunnitelman.
- Lohkolla ei saa torjua hukkakauraa kemiallisesti, jos suunnitelma tai ohje ei sitä edellytä.
- Tarkkailulohkolle ilmaantunut hukkakaura on torjuttava välittömästi.
- Lohkolle suositellaan tehtäväksi hukkakaurattomuustarkastus maaseutuviranomaisen tai viljelystarkastajan toimesta, kun torjuntaohje tai -suunnitelma on viety loppuun.
- Lohkon kasvulohkotunnus suositellaan pitämään ennallaan.

Hukkakaurattomuustarkastus eli puhtaaksitarkastus

Kun viljelijä on torjunut hukkakauran ja haluaa lohkon siementuotantoon, pitää tilata hukkakaurattomuustarkastus. Tarkastus tilataan päätukihaun yhteydessä tai ottamalla yhteyttä maaseutuviranomaiseen. Lohko voidaan poistaa kunnan hukkakaurarekisteristä ja/tai siementilalla tarkkailusta, kun maaseutuviranomainen tai viljelystarkastaja on kahtena peräkkäisenä vuonna todennut lohkon vapaaksi hukkakaurasta.

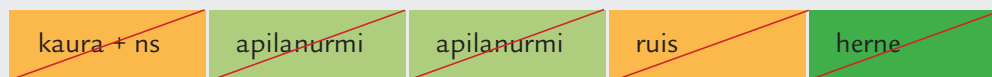
Hukkakaurattomuustarkastusta ei tehdä, jos:

- lohkoilla viljellään kauraa, rypsiä, rapsia, sinappia, ruista, kuminaa, perunaa, hernettä, härkäpua, hamppua tai maissia
- lohko on kesannolla, nurmella tai kasvusto on pahoin lakoutunut
- lohkoilla on torjuttu hukkakauraa esimerkiksi kitkemällä, torjunta-aineilla tai niittämällä
- muut viljelytekniset toimenpiteet estävät hukkakauran havaitsemisen.

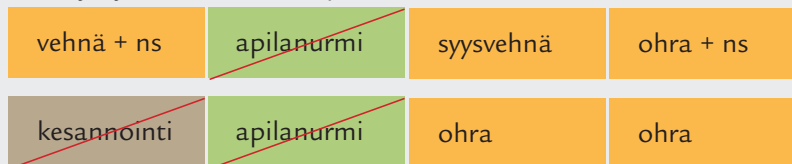
Käytännön luomuviljelyssä haasteena on saada viljelykiertoon kaksi peräkkäistä ohra-, vehnä- tai syysvehnävuotta hukkakaurattomuustarkastukseen ja samalla noudattaa luonnonmukaisen tuotannon ohjeita ja hallita rikkakasveja. Vuoden 2021 asetus rajasi herneen ja härkähapuvun ja muutaman muun kasvin pois sallituista kasveista. Toimivaksi havaittu ratkaisu luomusiementilojen puhtaaksitarkastuksessa ollut palkoseosvilja (herne-ohra tai härkähapuvu-vehnä) ei ole enää käytettävissä. Poikkeuksellisissa olosuhteissa on mahdollista, että rikkakasvit (massiiviset ohdake- ja valvatti-pesäkkeet) estävät hukkakauran toteamisen.

Luomusiementilijän kannattaa itse huolehtia ja pitää kirjaa, että pyydetty hukkakaurattomuustarkastukset myös toteutuvat kahtena vuotena peräkkäin. Toisinaan hukkakaurattomuustiedon siirtyminen maaseutuviranomaisen ja Ruokaviraston siementuotantoyksikön välillä on epävarmaa.

Perusluomukierto, ei mahdollista puhtaaksitarkastaa:

Kiertoja, jossa mahdollisia puhtaaksitarkastusvuosia:

Hukkakauran torjunta

Keinoja torjua hukkakauraa luomutilalla on monenlaisia. Käytettävä strategia riippuu tilan suunnittelusta, saastunnan laajuudesta ja monesta muusta tekijästä. Jos hukkakaura havaitaan viljelystarkastuksen yhteydessä, tilalle annetaan hukkakauran torjuntaohje. Tarvittaessa tehdään torjuntasuunnitelma. Torjuntasuunnitelman teossa on hyvä miettiä keinot, joilla ongelma saadaan hoidettua, sillä suunnitelma sitoo viljelijää. Torjuntasuunnitelma lähetetään siementuotantoyksikköön ja maaseututoimeen. Suunnittelussa ja toteutuksessa täytyy yhdistää sekä siemen- että luomutuotannon ehdot. Tarvittaessa suunnitelmaa voidaan muuttaa, jos esimerkiksi huomataan, ettei lohkoa ole mielekää ottaa lähivuosiin siementuotantoon.

Torjuntakeinoja:

- Tarkkaillaan ja kitketään tilan ulkopuolelta levinneet hukkakaurayksilöt mahdollisimman aikaisessa vaiheessa.
- Pienessä saastunnassa ei kannata muokata syvään, jotta mahdolliset maahan varisseet hukkakauran siemenet saataisiin itämään ja torjuttua.
- Lohko pitkäksi aikaa nurmelle, jolloin nurmea hoitamalla estetään uusien siementien syntyminen.
- Idätetään muokkauksilla hukkakauraa siemenpankista ja toistuvilla muokkauksilla estetään uusien yksilöiden kasvu.
- Rajatulla alalla pintamaan vaihto yksittäisellä hukkakauraesiintymällä.

Valittu keino pitää sovittaa tilan viljelykiertoon ja toimintaan. Torjuntaa ja hukkakaurattomuustarkastusta varten pitää yleensä suunnitella uusi viljelykierto. Se tai kuvaus toimintaperiaatteista on hyvä lisätä myös siementilan luomusuunnitelmaan. Eri torjuntavaihtoehtoja punnitessa kannattaa hyödyntää luomusiementuottajien verkostoa ja vaikka useampaa Neuvo2020-neuvojaa sekä luomun että siementuotannon saralta.